

PESEM JE IZGUBILA PESNIKA

IN MEMORIAM TONETU PAVČKU

Pesem je izgubila pesnika

*Pesem je izgubila pesnika.
Daljava neskončna ga skriva
in pesnika dlan ljubezniva
nič več njenih stihov ne gladi.*

*Kako naj o večni pomladi
sama raz-poje se v svet,
ko v tihi samotni baladi
med zvezde odhaja poet.*

*Pesem v globini zajoče
v poslednjo žalost besed,
kjer le je tišini mogoče
tja onstran upreti pogled.*

*Tedaj se pesnikov angel
skloni nad pesmijo tih,
dahne ji zvezdo smehljaja,
z milino obstre slednji stih.*

*Hipoma pesem kot ptica
v daljave sveta poleti,
kot čudežna govorica
prebujata duše ljudi.*

Pesem je izgubila pesnika. Širok je bil njegov nasmeh in sijajne njegove besede, valujoče v čudežni govorici kot polja lanu v cvetju. Lepe od časa, barv teme in svetlobe, lepe od vseh dni in obrazov. Besede, valujoče in mehke od diha dolenjskih gričev in klene od kamnitega tihostišja Krasa ...

Kako težko in hkrati čudno lepo se je spominjati pesnikove odličnosti, plemenitosti in nadarjenosti, ki mu je bila prav gotovo položena v gričevnato zibel rodne Dolenjske. Je mar zgolj naključje ali milost usode, da se pesnikov priimek rima na ptico, ki s svojim gostolenjem obuja v življenje? – Kajti pesmi Toneta Pavčka so, naj jih je pisal ali govoril, žuborele kot stihii Kastalijskega studenca. In zmeraj znova so vzbujale občudovanje s svojo neizmerno lepoto, vitalnostjo in sončnostjo, ki je žarela tudi iz pesnikove osebnosti.

V času prvega intimizma v slovenski poeziji nam je bilo gimnazijcem posebna čast in privilegij recitirati pesnikovo danes že antologijsko pesem *Treba je mnogo preprostih besed*, kakor kruh, ljubezen, dobrot. Pa tudi vse druge iz znamenite zbirke štirih. Potem pa so prihajale z leti nove in nove zbirke in pesmi v tisti neizgledni Pavčkovi poetični govorici, ki je presunjala in sijala hkrati. Kot bi se pesnik nenehno čudežno napajal pri samem izviru poezije. Čeprav so bile pesmi zaradi grenkih življenjskih izkušenj kdaj tudi temne do globočin,

jih je zmeraj znova obsijala pesnikova sončna radoživost.

Ob vsem tem pa so nastajali tudi pesnikovi odlični prevodi ruskih klasikov: Jesenina, Ahmatove, Pasternaka ..., ki jih je Tone Pavček prelil v naš jezik na čisto svojstven način. Tako se je pesnik skupaj z velikani literature potapljal v neskončne tolmane poezije –

*In vnesel v stih bi vrtnic dih,
dih šaša, mete,
lok, travnikov in grom neviht
čez senožeti.
(Pasternak)*

Kakšna velika brata v poeziji – kot si Pasternak v vsem želi trmasto priti k prazviru, pri delu, v odkrivanju poti in srca nemiru, izbira enako dosledno pot tudi njegov odlični prevajalec Tone Pavček. Predano in nepopustljivo, z neskončnim vitalizmom in lepoto ji sledi vse do konca.

Nič čudnega, da so ga na tej poti dohitele tudi čudovite pesmi, namenjene najmlajšim bralcem.

Tisto majhno, ki živi v mali šoli in potem zraste v veliko, skrivnosti o tem, kako rastejo mame, ko je najprej sama tema in velik nič in deklica in velik deklíč ... Pa *Majnice, fulaste pesmi* ljubezni o sami ljubezni, ki jih je pesnik zapel, kot bi na novo stopil v mladost ...

Zadnje čase so pesmi pele o angelih, pridnih in lenih, pomladnih in jesenskih

in tistih smrtnih, a še zmeraj z nezmanjšano pesniško močjo in občutkom za lepoto besede. Kakšen osupljiv opus za otroke, ki sijajno dopolnjuje pesnikovo pisanje za odrasle.

*Vsak človek je zase svet,
čuden, svetel in lep
kot zvezda na nebu ...*

Tako poje pesnik Tone Pavček v svoji *Pesmi o zvezdah*. Zdaj je med zvezde odšel tudi sam.

Spominjam se pesnikovih zvezd v očeh tistega davnega večera, ko je zažarela na nebu prva večernica, večernica Toneta Pavčka.

Vso dolgo noč mi je, vitez plemenite vinske kulture in lepote besed, gostoljubno natakal kozarec, da sem bila prepričana, kako vso noč pijem pravzaprav eno samo kupico vina. Ob tem je s svojim nepozabnim glasom pripovedoval o Anni Ahmatovi, Lili Novy, o svojih čudovitih srečanjih z njima. Spominjal se je njunih obrazov in besed in čarobnosti njune poezije. Pripovedoval na tisti osupljivi način, kot bi na platno s širokimi zamahi čopiča nanašal sonce.

Gledam skozi okno v noč ob tisti nihajoči uri, ko v globoko nebo zvezd letijo kresnice duš kakor ptice. In mu pomaham, milemu, ljubemu pesniku ... Bil je pesem sama.

Bina Štampe Žmavc